

Proludium Operis.

que sermonis copia his poterit adhiberi? Non lingua quadraginta ad prosequendam talium virtutem sat fuerint. Nec solum multitudo tanta, phalanx militaris, cuneus insuperabilis, aequa & in bellis insuperabilis, ac in laudibus inenarrabilis. Sed horum unus tantum, si legitimè fuerit oratione commendandus, nostram facilè vim ingenii, sermonisque facundiam superabit. Si ergo in uno dumtaxat Martyre tot suppetunt encomia, ut illorum copia præstantissimi cuiusdem ingenii vis, atque sermonis copia obruator: quid dicendum de tot Martyrum milibus, ad quos nostra tendit oratio? Si ad quadraginta Martyrum commendationem non sat sunt tamen linguæ; quomodo una sufficiet ad undecim milliones Martyrum, & eò plures, qui in Ecclesia enumerantur? Ut in re persimili

S. Hieron

S. Hiero. verbis epis. 27. ad Eustochium, accingentis se ad unius S. Paulæ laudationem: Si cuncta corporis mei membra verierentur in linguis, & omnes artus humana vocce resonarent; nihil dignum SS. Martyrum virtutibus dicerem.

Dilaudandi
tamen Mar-
tyres sunt.

S. Valer.

75 Hæc nihilominus tamen video Sanctis Ecclesiæ Patribus non obstatisse, quominus operam impenderent præclaris divinorum Martyrum encomiis cælitatis illustrati, & Dei susulti præsidio. Auscultandus unus, vel alter. Sanctus Valerianus homil. 15. de bono Martyrii. Multa miki loquendi apud vos fiducia est, dilectissimi, quotiescumque opus est in amore B. Martyris ad memoriam preconia revocare Martyrii, quæ animosa fides peperit lucrativis incitata suppliciis: licet non tantum lingua sufficiat, quantum martyria postulant. Itaque quod solum possumus, favorem laborum meritis exhibemus: siquidem nullius sensum latere possent facta certaminis, quod nobis per annos singulos reparat documenta virtutum. Sapientissimè omnino. Inde Valeriano loquendi fiducia, quia præconia laudum patrit ipsa Martyris fides, usque adeò inter immanissimos cruciatu[m] animosa, & lucrificalis: damnum enim ex Martyrio emergens tanquam lucrum facit ipsam Martyrum commendationem: quam persolvimus, cum favorem laborum meritis exhibemus.

S. Ephr.

76 Sed disertissimè, & præclarè S. Ephrem Syrus in Encomio SS. Quadraginta Martyrum. Imaginem SS. Martyrum describere cupio, et si, cum non illustribus illorum constantiam possim exornare coloribus considero, & reformido Davidem, ne ad me loquatur: dicit tibi Dominus per me; peccator, quare tu enarras justicias meas? Cupio illorum narrando per se qui fortitudinem, & contremisco; cum omnis boni operis sim inops. Magnum ac gloriosum peragamus laudum patientiae illorum tracere desidero; & instar inexperti alicuius gubernatoris perhorresco, ne illorum laudibus celebrandis succumbam. Sanctorum exercitum prædicare dum quero, vertigine laborare incipio, armis justitiae destitutus. In prata illorum ingredi compellor, & floribus virtutum bene redolere: ad paradisum autem SS. Martyrum properans, fructibus laudum capiendis non sufficio. Curram ad enarranda victoria eorum bravia: sed quo pacto? cum debilis sim, atque peccator. Quoniam igitur indignus sum, atque infirmus, tacendo privabo vos hac utilitate? aut potius miserationibus, ac visceribus pietatis Christi confusus, dicere aggrediar Martyrum

Ps. 49.

77 Opportunissima etiam sunt, nec minus luculenta verba ejusdem Ephrem ser. 2. de laudibus SS. Martyrum. Tu videbis: nam hæc satis, ut appareat, quam difficultatem provinciam suscepimus, quamque divinisimum opus elaborandum, sed ex justitia persolvendum.

C A P. I V.

Martyrii dignitas, & Martyrum gloria tanta, ut videatur slemii dumtaxat cultu, & admiratione celebranda.

78 Hoc sane observatū video à S. Ephrem ser. 2. de Martyribus, ita splendide: Quibus vos encomis celebrem, & perfeci Pugiles Christi? Obstupuit namque summorum Oratorum eloquentia, & Philosophorum sapientia, dum adeò mirabilia in Christi servis fieri cernerent. Tyrannis, atque Judicibus verba defecerunt, sanctorum Christi Martyrum fidem, atque constantiam, alacritatemque cum incredibili tolerantia, atque perseverantia intueribus. Certe dum Martyres aspicimus, inter ardentes rogos, & ignitas fartainges; inter ferentes ollas, & aculeatas rotas; inter ferreas unguis, caminosque cudentes, fustes, vèctes, aculeos, terebra, compedes, catenas: dum eos lanceis, gladiisque transverberatos intuemur, in crucibus actos, verberibus, opprobriis, & exquisitiissimis aliis tormentorum generibus immanissimè affectos, & crudeliter divexatos, usque ad membrorum sectiones, & totius corporis existimationem: dum inter haec auditu horribilia cruciamenta, illorum fidem, constantiam, patientiam, fortitudinem, charitatem, & alacritatem contemplamur; non verborum apparatus, sed admiratione, & stupore satius erit celebrare tot, tamque Deo, & Angelis dignissima spectacula: eos quandoquidem nimio commendabant stupore summi Oratores, & Philosophi illustriores; & vel inviti etiam Judices ipsi, & Tyranni. Conticefacit igitur & obstupeat nostra omnis facundia, neque aliter celebrare tenterem eximiam nisi admiratione eximia.

79 In sacris Litteris percussio adeò solet admirationi annexa, ut idem omnino sit percussio, atque admiratio. Isai. 29. 14. Ecce ego addam, ut admirationem faciam populo huic. Chaldaeus vertit: percussionem faciam. Quantæ ergo admiratione dignæ Martyrum percussionses, vulnera, strages penè infinitæ! Sane qui percussionses fecit, admirationes dedit. Propterea Canti. 7. 1. Quid videbis in Sunamite, nisi chorus Castrorum? Id est quid in fidei Martyribus inspiciens nisi militarem ordinem, & musicam virilem, & constantem? Sunamite enim (ut supra attigi) Symmachus sonat Spoliata in vulnerationibus. Honorio Augustodunensi, Joanni Algrino, Philippo Abbatii, & S. Hieronymo idem est ac coccinea seu

Can. 6. 9.

Orgelita.

Can. 4. 4.

S. Hieron.

Ps. 64. 1.

Gençb.

Christus
crucifixus
admiratione
celebrandus.
Habac. 3. 1.
LXX.Can. 4. 3.
Ecclesia la-
bia Prædi-
tores.

seu purpurata, sanguine quidem pro Christiana religione fusco. Hæc itaque Martyrum Ecclesia percussa & vulnerata, bellissimè choris castrorum assimilatur, quia aspicientibus pavorem incutit stuporem, & admirationem parit. Quod enim hic prædicator, totidem verbis dictum c. 6. 9. Terribilis ut castrorum acies ordinata. LXX. legunt: pavor, stupor, admiratio, ut ordinata, scilicet acies, copiae, vel concentus militaris. Sexta editio: terrefaciens inter eas, quæ sunt magnificatae. Chaldaeus: Terror ejus erat super omnes habitatores terra. Ad Martyres hæc transfert Justus Orgelitus Episcopus: Quantu[m] (inquit) Tyranni, & persecutores una cum auctore suo Diabolo conati sunt Ecclesia virtutem dirumpere, & prævalere nullo modo potuerunt. Habet enim Sancta Ecclesia castrorum aciem ordinatam, quando imminentे Christo, nec Martyres persecutio devincit. Acies ergo Martyrum ordinata est, quæ, ob susceptas pro Christo plagas, non nisi admirationem, stuporem, & terrorem præ se fert, ut quæ sola admiratione, & stupore debeat celebrari.

80 Infra efficere conabor, capienda de Martyribus illa Cantorum verba, c. 4. 4. Sicut turris David collum tuum, que adificata est cum propugnaculis. Turres enim appellantur Martyres a S. Chrysostom. tom. 5. serm. 5. in Juventinum, & Maximum, a S. Basilio hom. in 40. Martyres: turres certè ad intimorum vim repellendam pro Ecclesiæ tutamine. Illud hic expendo: quæ adificata est cum propugnaculis. Hieronymus apud Genebrardum; ad propugnacula, Ecclesiæ videlicet. R. Abenezara, & alii ex Hebreis transferunt: Ad suspensum ora. Quasi Martyres nihil præ se ferre videantur aliud, quam stuporem, & admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraicè est: Tibi congrua, tibi conveniens, & silens laus in Sion. Genebrardus ibi: Significatur laudes esse tantas, ut eas nemo possit dignè enarrare. Chaldaeus explicat: Coram te reputatur sicut silentium laus Angelorum. Sed præsertim Christus patiens, & Crucifixus sibi vendicat silentii laudes, stuporem, admirationem, qua venerari debent; non verborum apparatu, sed oris suspensione: Chiton, que confusione, y admiracion sea de celebrari este espetacula. De Deo purpurratus Vates canebat Psal. 64. 1. Te decet hymnus Deus in S

Proludium Operis

Job. 18.

Polychr.

S. Hieron.

Wo posteris
exemplum.

perferebat: cumque forsitan crederet, in se propositum esse omnibus Ecclesiæ fidelibus illustre singularis patientiae in exantlandis cruciamentis exemplar; in hōse erupti clamores, vota, & suspiria c. 19. 23. *Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei? Quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, aut plumbi lamina, vel celte sculpan tur in silice?* Dubium hinc emergit Expositoribus sacris, qui porrō sint sermones illi, quos Jobus exoptat æternis mandari monumentis? Misericordia aliorum placitis, placet summoperè Polychroni mens, qui sermones pro rebus ipsis usurpat, ita loquens. Optat res suas scriptis tradi semiernis. Hoc item vobum ad ipsius pertinere potest eternas: illa etiam fortasse litterarum cupit monumenta commendari, quæ in communi vita, virtutisque verasantur; quarum rerum testimonium datum est illi divinitus, cūm Deus improbum eum esse negavit. Qui sensus insedit etiam Philippo, & S. Gregorio lib. 14. Mora. c. 25. Ergo in votis fuisse Jobo putandum est, ut suum Martyrium, Martyriique cruciamenta acerbissima, actus nec non sincerae, ac puræ religionis multiplices, in libris exarantur perpetuò duraturis. Atque idem omnino desiderium inesse putandum est Ecclesiæ Martyribus, quorum Job se esse typum agnoscit: illis enim pergratum, & jucundum fore par est credere, scriptis mandari egregia admonitum ipsorum facinora.

83 Subinde ergo Jobi verba sic enucleari licet. *Quis mihi tribuat.* En vehemens Jobi, & Martyrum desiderium: quasi dicant. O utinam sacri essent Scriptores, qui haec ipsa, quæ patimur, & jam sumus perpessi, sedulo, exacteque prae lo mandarent. Pronomen vero quis, in Scripturis sanctis non pro impossibile, sed pro difficulti semper accipitur: observat sicut S. Hieron. in Eccles. 3. Tractatio enim de Martyrii dignitate & Martyrum gloria difficilis admodum. Suas adhuc glorias descripsi exoptant Martyres, non vulgari solummodo scribendi ratione, ut produnt illa: *quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei:* sed impressis characteribus, & notis perpetuò duraturis: propterea addit: *quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo.* In libro sanè typis excludend; in modo ad memoriam diuturnitatem, *in plumbi lamina, vel celte* (fincel, buril) *in silice.* Præclarè hic, & latè S. Gregorius, & Polychronius, qui pressius putat, exoptati à Job, *Ut posteris extet patientia scopus.*

84 Libris itaque exarentur, typis mandentur invictissimi Martyris Jobi cruciamenta, & in illis subeundis ingens animi robur, atque incredibilis patientia, ut habeant tam Judæi, quam Gentiles populi in quam intueantur constantiae normam: infraquo & excelsa animo dura quæque subeant pro Christo, ulque ad sanguinis effusionem, & vitæ dispensium. Fecerunt Judæi, sed defecerunt: legentes enim Jobi triumphos, nonnulli mortem constanter oppetiere pro vera religione: sed liquefactum est plumbum, illis obliteratae litteræ. Gentiles vero populi ad Christi fidem conversi usque adeò Jobi constantiam in animis tanquam in durissima silice, inciderunt, ut nulla temporis injurya deleri valeat: quemadmodum S. Gregorius divinè, & argutè edisserit. Quia ergo tanti esse momenti putabat Jobus suas in Martyrii opere glorias li-

bris mandari, & typis excudi; propterea Scriptores querit avidissime. Id quod putandum similiter est de Ecclesiæ Martyribus, in quos fluxisse credo illam Jobi avitatem: *ut posteris extet patientia scopus.*

85 Volut Rex Poëta concelebrare illustri quadam Carmine Epithalamico, cruxifixi Iesu, nec non Martyrum triumphos, ut liquet *Non lingua*, ex ipsis Psalmi inscriptione: *In finem pro iis, solum celebri* qui *commutabuntur, filii Core, ad intellectum, canticum pro dilecta.* Ex Hebreo vertas: *Christi, & viatori, sed effundenti sanguinem pro Rosis, si reliquorum Martyrum liis calvariae.* Victoris, & effundentis sanguis gloria, sed nem nomine Christus crucifixus indigitatur: *stabilis scriptura.* illi vero, qui in rosas sanguinei coloris commutati dicuntur, Martyres sunt: qui etiam filii Calvariae signatum nominantur (ut alibi dicimus) id est filii Iesu, qui in Calvariae loco crucifixus est, ut explicat S. Augus. ibi. Qua ergo ratione sapientissimus Vates commendi voluit Christi Martyris, & Martyrum Christi glorias? Num verbo tenus accuratae, solidæ, atque exquisita eruditio? Neutquam: sed verbo scripto: propterea subtexxit: *Eructavit cor meum verbum bonum, dico ergo opera mea Regi. Lingua mea calamus scribere velociter scribentis.* Chaldaeus: *scribere exercitati.* Cyprianus lib. adver. Judge. c. 29. S. Cypri. Scriptoris accuratè scribentis. Verbum bonum appellat verbum scriptum, quomodo ingeniosè interpretatur S. August. *Quero quare Lingua suam calamum dixit scribere velociter scribentis?* Quia quod lingua dicit sonat, & transit, quod scribiur, manet. Cum ergo dicat Deus verbum; & verbum, quod dicit non sonet, & transeat, sed & dicatur, & maneat, scriptis hoc maluit Deus comparare, quam sonis. Verbum planè sibi vendicant Martyres scriptum, verbum Scriptoris exercitati, & accuratè scribentis: stylo proferat manus verba, quæ lingua potest formare. Nam volat irrevocabile verbum, nisi scripto mandetur: *scriptura verbum & stabile facit, & visibile:* ut præclarè loquitur Gilbertus Abbas ser. Gilleber. 47. in Cantica. Non igitur lingua solum, & verbis, celebrandi Martyres, sed & calamis, sed impressis characteribus, & stabili scriptura.

86 Rem claudam egregia S. Paschafis Radii oratione, in Proemio ad passionem SS. Rufini, & Valerii. *Si vestis exigua particula, genii sunt vel modicus resoluti corpusculi puluis, de Sanctorum memoria comparatus ineffabile fideli bus præbere patrocinum creditur; quis digne, et vel explicare, vel cogitare valeat eorum vita, quia virtutesque quantam salutis materiam conferant devotis mentibus, cū replicantur?* Inde namque fides firmatur, pietas nutritur, mundi contemptus nascitur, desiderium supernorum generatur, & ut totum breviter dicamus, mors auferatur, vita largitur. *Ad resurrectionem deinde ex mortuis, ad immortalitatis bonum perpetuæ, historia Sanctorum incentivum est sanctitatis gradus provectionis, janua supernæ contemplationis.* Quia quanto majora sunt, religiositas quam vestis, aut pulvis corporum, quamquam tanta & Sanctorum, facile comprehendit quinque splendide prudenter advertat, &c. Cum hæc ita se habeant nonne videtur indignum dum illa thecis aureis vestiantur, precioso lapide adornentur, si foridè ista, ac negligenter adornentur? Quod si quando vel ad memoriam posteritatis non statuuntur, vel sententiazum, atque verborum

viii

Cap. VI.

23

vitiis violata, ad dignitatis habitum non reformantur. Rectissime.

C A P. VI.

Concionatorum linguas purpureas, & Scriptorum calamos coccineos vendicant sibi jure proprio Martyres.

87 **A**udio Adolescentulas, Sulamitidem (id est coccineam, seu spoliatam in vulnerability) commendantes Canti. 7. 8. in hunc modum: *Odor oris tui, sicut malorum: guttura tuum sicut vinum optimum. Audio item Sponsam ad Sponsum: Dignum dilectio meo ad potandum, labiisque & dentibus illius ad ruminandum.* Priora verba ad Martyres veteris Testamenti illustrissimos, Daniel, Ananiam, Azariam, & Misael remittunt Chaldaea translatio: *Et nonen Daniel, Anania, Misael, & Azariae audierunt in universa terra, & odor eorum erit fragrans sicut odor pomorum paradisi voluptatis.* Dum enim horum Martyrum magnalia evulgantur à concionatoribus, dicuntur hi gratum ex se malorum punicorum odorem spirare. Splendidè hic S. Gregor. Magnus: *Per mala punica Martyres designantur. Per os autem Sponsæ debere intelligi ejus prædicationem putamus.* Quia dum virtutes Martyrum prædicant, dum ad similitudinem animos audientium infligunt, dum in unius prædicatione fidei multas virtutes esse manifestat, quid aliud, quam malorum odorem in ore portat? *Quia & ruborem corticis in martyrio ostendit, quod prædicat, & in virtutibus multititudinem granorum sub eadem fide, quasi sub eodem cortice demonstrat.* Vides in ore Predicatorum non nisi mala punica (id est Martyrum encomia) appareat? Vides ex eorum gutture suavem omnibus spiritum vini malognatorum odorati, & generosi (id est Martyrum cruxis) exhalari?

Martyrum
sanguis ad
fundum nos
cogit.

S. Ephr.

Pruden.

88 Expende modò illud: *labiisque & dentibus illius ad ruminandum.* Ex Hebreo transferunt R. Salomon, R. Abenezra, R. Innominate, & multi alii: *Loqui faciens labia dormientium.* Vel etiam, ad loquendum impellit dormientem. Est enim vox doceb hanc præ se ferens significationem: Etenim labia, & dentes Christi sunt Ecclesiæ Concionatores, quos Martyrum sanguis ad fundum commovet quam sanguinem, & quam diutissimum: &, ut reor, quodam necessitatibus generere, uti solent commoveri dormientes vi no ingurgitati. Unde S. Ephrem ser. 1. in laudem SS. Martyrum: *Velimus, nolimus, debemus cuncti SS. Martyrum certamina celebrire, &c.* Preme illud, *velimus, nolimus:* quod vim quandam affert necessitatem. Tanta est tanti cruxis virtus & energia. Utor hinc Aurelii Prudentii verbis in suo Peristephanon, Hymno in laudem Romani Martyris:

Romane Christi fortis adsortor Dei,
Elinguis oris organum fautor move;
Largire comptum carmen infantissimo;
Fac ut tuorum mira laudum concinam,
Nam scis & ipse posse mutos loqui.

Neque ad rem nostram mysterio caret illa malognatorum, & tintinnabulorum aureo-

rum adsoziatio in limbo sacerdotalis tunicae hyacinthinæ Exo. 28. 33. Nam in malis punicis Martyres effigiari, extra dubium est; & alibi probabo; in tintinnabulorum sonitu, & strepitu sonoram Doctorum prædicacionem, quam sibi jure proprio Martyres vendicant.

89 Expendas hinc S. Brunonis affatum ser. S. Bruno: 3. de Martyribus post medium: *Tria SS. Martyrum sacrificia legimus: primum in significatione; secundum in passione; tertium in commemoratione: & primum quidem faciebant sacerdotes veteris Testamenti. Secundum Tyrannum, tertium vero nostri Sacerdotes quotidie ad Ecclesia faciunt. De hoc igitur tertio scriptum est: immola Deo sacrificium laudis, &c. Et Propheta: omniem aufer iniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum nostrorum. Perbellè dixit, unum ex Vituli labiorum sacrificiis esse, quod à Sacerdotibus celebratur, dum fortissimorum Christi pugilum magnalia recentent, & evulgant: huicmodi enim commendationes vere à Rego Vate appellantur: *Sacrificium laudis: & ab Olea c. 14. 3.* Vituli labiorum, juxta Brunonis mentem. Etenim Oleas monet nos, ut enixe delictorum nostrorum veniam à Deo exacerbato deprecemur per verba lachrymarum, & penitentiae plena: quibus Dei cor mulcetur, lenitur, & ad misericordiam inflectitur. Ast vero quorum meritum? Christi Jesu in primis: sed SS. etiam Martyrum. Ut enim S. Ambros. ser. 77. S. Ambr. de Natali MM. Octavii, Adventitii, & Solutoris: *Videte quid Martyribus debeamus;* in quo alter tortus est, ut alius salvaretur. Alter carnificem perit, ut Christum alter agnosceret. Alter morti adductus est, ut alius vita potiretur aeterna: & ad postremum Sanctus occitus est, ut peccator evaderet. Veniam igitur delictorum nostrorum à Deo adipiscimur, & quodam modo extorquemus, mediis SS. Martyrum perpetrationibus, & meritis. Magni utique stat Martyribus nostra salus. Pro hoc immenso ære dissolvendo sacranda illis sunt encomiorum verba, uti Oleas ait, ex Brunonis interpretatione: & reddemus vitulos labiorum nostrorum. Burgen: genesis in Addit. 1. refert, & probat hanc Hebraicam glossam: *reddemus confessionem labiorum nostrorum loco vitulorum.* Joannes Drusius in suis annotationibus: *Solvemus juvenes labiorum nostrorum, vel labiis nostris.* Per vitulos, accipe laudes, confessionem, & encomia Martyrum, quæ in Dei gloriam maximè cedunt, & Martyribus debentur jure quidem suo. Hoc enim laudis debitum illis persolvendum fuaderet verbum reddemus, quod bene Drusius vertit solvemus: & magnum firmat in nos SS. Martyrum jus; & in nobis urgentem commendandi verbis, & calamis Atletas Christi generosos obligationem. Illi se se Deo gratias exhibueri victimas sanguine purpuratas, ut nos divino Numinis reconciliarent; nos vero loco sacrificiorum solvere illis tenemur verba, & scripta laudativa; quæ ad instar vitulorum sunt cruxis purpuracentium. Arbitror autem (cum S. Ephrem loquor in En. S. Ephr. comio SS. quadraginta Martyrum.) hoc magis expedire, celebrare scilicet laudibus Sanctos Dei Martyres, quam defodere talentum, & condemnari: presertim cum debitor sim charitati*